

i baha vsaki torek in soboto. Ako pade na ta dneva praznik, dan poprej.

Uredništvo

se nahaja v „Narodni Tiskarni“, ulica Vetturini št. 9, kamor je naslavljati pisma.

Nefrankirana pisma

se ne sprejemajo, enako se ne uvažujejo pisma brez podpisa.

Kokopisi

dopisov se ne vračajo.

GORICA

TELEFON št. 201.

stane na leto 10 K, za pol leta 5 K, za četrt leta 2-50.

Upravištvo

se nahaja v „Narodni Tiskarni“ ulica Vetturini št. 9.

Za oglase

se plačuje od čveterostolpne peti vrste po 14 vin., za večkratni natis primeren popust.

Posamezne številke

stanejo 8 vin. in se prodajajo v raznih gorških trafikah.

St. 20.

V Gorici, v torek dne 11. marca 1913.

Leto XIV.

Doma in po svetu.

Za avstrijski parlament so že začele velikonočne počitnice, četudi bi se bilo dalo pravzaprav še rešiti to ali ono. Cel teden bi bila zbornica še lahko uporabljala za politično delo in ne zdi se nam ravno modro, da se čas trati brez potrebe, ko je dela na vseh koncih in krajih. Sicer je res, Poljaki in Rusini rabijo tudi čas za svoja pogajanja glede volilne reforme v Galiciji, a prav bi že bilo, da bi se pri nas naučili take stvari delati z nekoliko večjo resnostjo in večjo hitrostjo. Taka mežvasta politika nam ni na korist ne doma, ne na zunaj.

Že pri Čelih in Nemcih vidimo to neznošno morsko kačo in njih pogajanja se vlečejo že v večnost. To že ni več politično delo, to je prav navadno cinčanje. Bati se je, da se ta komadni način obravnavanja sedaj ne vpelje še pri galiških pogajanjih, kar bi pomenilo le zavlačevanje in oškodovanje stvari same.

Na drugi strani pa za Slovane res ni posebno častno, da se med seboj ne morejo sporazumeti. V naših dneh, ko Nemci od vseh strani prežijo na nas, bi pač ne smeli dajati tako slabih vzgledov, ki nam jemljejo pred svetom politični ugled.

Finančna reforma je tedaj vendar zagotovljena. Dežele pridejo sedaj zopet do rednih državnih podpor in deželnim upravam je zopet omogočeno plodno delovanje. Deželne finance cele monarhije so skrajno slabe in tudi v najbolj bogatih kronovinah se ne da dobiti nič. Na ta način je bilo vsako delovanje deželnih korporacij seveda čisto onemogočeno in polom je bil že blizu.

Ako vidimo, da ima bogata Češka, kjer cvete obrt, industrija in kmetovalstvo, tako prazne denarnice, potem se moramo le čuditi, da drugod še ni lučše.

Za našo deželo pomeni sedanja finančna akcija velik korak naprej. Poleg redne podpore, kakor jo dobijo so razmerno vse krenovine, dobimo mi na Goriškem še 200.000 K takorekoč po vrhu. S tem denarjem se bo že dalo marsikaj napraviti in dežela pride zopet v boljše denarne razmere.

Res je seveda, da dobi na podlagi novega finančnega načrta država tudi nove davke, a razmeroma pride to le v drugi vrsti v poštev, ker naš kmetovalec ne bo dosti prizadet od dohodninskega, še manj pa, upamo, od davka na žganje.

V celoti smemo tedaj s to novo reformo biti prav zadovoljni, ker je za nas v resnici prav velikega gospodarskega pomena.

Ako bi pa kdo na podlagi teh podatkov sklepal, da smo v Avstriji sedaj za vedno na konju, ta se seveda tudi moti. Ni še vse rešeno in ogromno dela še čaka. Ravno predelani finančni načrt nosi, kakor znano, ime »mali« načrt, torej mora biti tudi še »veliki«, ki pa tako hitro ne bo prišel v poštev.

Za sedaj imamo poleg domačih homatij še vedno celo vrsto zunanjih, ki tudi zahtevajo truda in časa. Že pred kratkim smo se dotaknili vprašanja glede naših rezervistov in danes smo še vedno tam kot smo bili. Nikjer še nobene odločitve. Od dne do dne se obeta razpust vojnih korov ob mejah, a zgodi se ne nič. Čakamo, kaj bodo storili Rusi in tem se, kakor je videti, ne mudi prav nič. Zakaj bi se jim mudilo? Izgubili ne bodo s tem nič, ampak pridobili. Ves balkanski svet zre sedaj na Russe kot svoje rešitelje, kot svoje prijatelje, četudi pravzaprav niso storili očitno nič. Toda priznati je treba, da je bila njih roka in njih moč povsod, četudi je ni bilo videti. Oporoka ruskih carjev, da mora Turek nazaj čez morsko ožino v Malo Azijo, je bilo vsem ruskim

politikom zadnjih 50 let geslo in vodilna misel. In četudi je sedaj turška moč po večini že strta, vendar ruska politika pazno motri dogodke na Balkanu in gotovo ne bo prej odnehala, da padeta Skader in Odrin v slovanske roke. In tem takem lahko sklepamo, da bodo ruski korci stali še nekaj časa pod orožjem, četudi se dan na dan piše, da se »jutri« odpekličejo ruski rezervisti.

Položaj med Rusijo in našo monarhijo je žalibog še vedno napet in za naše diplomate precej nepristopen. Rusi lepo čakajo, mirno in trdno, ker so na gotovem. Te dni je padla Janina v grške roke in položaj je za naše diplomate še slabjši. Na vrsto pride gotovo v kratkem Skader in Odrin ne izostane. S tem bo stvar odigrana in naše zahteve glede albanske meje bodo postranskega pomena. Zmagalci bodo razdelili ozemlje brez konferenc in brez dolgotrajnih zasedanj in vsa balkanska afera bo rešena čisto po ruskem načrtu. Ali dobi ta ali oni nekaj več ali manj, to ne pride v poštev, gre se bolj za celotni efekt te zadeve.

Navadno je zunanja politika vsake države odsek domačega političnega dela. Četudi v zadnjem času naša domača politika ni ravno uzorna, vendar lahko rečemo, da je boljša kot zunanja. Akoravno ne dosti, nekaj se je vendar storilo: vsaj nazaj nismo lezli. V zunanjo politiko pa smo gradili na napačne nazore in ji dali protislovanske lice. Ruska diplomacija je šla naravno pot in plod njenega dela so nove obsežne države na Balkanu. Mi smo pozabili na svoje zgodovinsko nalogo v orientu in pridobili smo — Albance. Količnega pomena je pa za našo trgovino eno ali drugo, to naj sodijo čitatelji sami.

Vojna na Balkanu.

Odgovor balkanske zveze.

Iz Beograda se poroča, da bodo balkanske države odgovorile tekom tega tedna velesilam, jeli so pripravljene vsprejeti posredovanje velesil za nova mirovna pogajanja.

Belgari čakajo na odgovor Srbije.

Sofijski »Mir« poroča, da čaka bolgarska vlada na odgovor Srbije, da potem sporoči velesilam pogoje balkanskih zaveznikov, pod katerimi bi balkanska zveza vsprejela posredovanje istih.

Vprašanje odškodnine.

Neki srbski minister je izjavil, da niti Srbija niti drugi zavezniki ne bodo dopustili, da bi konferenca poslanikov sklepala o prevzetju turškega dolga od strani zaveznikov, ne da bi sodelovali pri dotični razpravi tehnični delegatje balkanskih držav. Balkanski zavezniki bodo vsprejeli le one sklepe, ki bi jim vsprejeli dotični delegatje.

Mir se zopet oddaljuje.

V soboto je imel osrednji odbor Mladoturkov v Carigradu posvetovanje, katerega se je udeležilo 28 oseb. Večina udeležencev tega posvetovanja zahteva nadaljevanje vojske, ako bi balkanska zveza ne hotela pripoznati neodvisnosti Odrina. Vojni svet, ki se je posvetoval v nedeljo pod predsedstvom velikega vezirja, je vsprejel definitivne sklepe, potem ko je vzel na znanje poročilo vrhovnega vojaškega poveljnika Ized paše. Večji del turških časopisov je mnenja, da je upanje za skorajšen mir postalo vsled tega manjše. Nekateri listi pozivljejo celo Rumunijo, naj mobilizira proti Bolgarom.

Turki iščejo denarja.

Giavid paša se nahaja že več dni v Berlinu, da bi tam našel posojilo za

Častno in nečastno delo.

Bolgarski: Iv. Vázov.

(Dalje.)

Življenske skušnjave, beda, nesreča, viharji javnih strasti so ga bili zgodaj odtrgali od skromnega, pa gotovega pribežališča častnega dela in ga vrgli v nemirno morje javnega življenja, z dušo, nepripravljeno za surovo borbo in za upor; in tako je postal revna igrača slučaja, ljudi in svetne usode.

Uhogí Mihael!

Zaničeval sem ga in ga pomiloval.

Da si zaslužil v težki bedi košček kruha, jel je plaziti in laziti po blata sramote, ki je nič ne izmije, niti poboljšanje, niti kesanje, da niti junaštvo ne.

Ljudje večkrat oprostijo tudi tatvino, ki jo postava strogo kaznuje, pa razbojništvo, pa tudi ludodelstvo, za katero je človeška sodba nemilostna; da večkrat morejo dobiti oprostitev radi ubožstva, sile, ali radi slabega nagona ali vzgoje ali strastne norosti; ali volunštvo — ta nesrečni dvojniki izdajstva, — ki ga ne zasleduje nobena postava, ne kaznuje nobena sodnija, ne dobi oprostjenja v vesti. Za tako sramoto ni milosti.

Bil je ogleduh! Poizvedoval je pri tneščanih, prijateljih in sorodnikih, da bi poročal o tem, kaj

Kot mi je bil dejal Mihael, imel je še tri otroke. Kaj bodo ti občutili, ko jim poreko ali situčajno, ali iz človeške okrutosti: »Vaš oče je bil špijon?« Prestrašijo se gotovo bolj, kot bi jim rekli: »Oče je bil ubijalec!«

Nesrečnik!

III.

Freteklo je nekoliko mesecev.

Nekega dne dobim list z neznanom pisavo, brez podpisa. Ali izpoznal sem takoj, da je pisar Čonin.

Obrnil se je do mene s temi besedami:

»Ko sva se videla v vrtu, vem, kaj vam je povedal g. C. Oprostito mi mori pogrešek (to je imenoval pogrešek!) Ali to sem storil le zaradi otrok, ki so bili gladni in goli in padel sem v vražji izkušnjavi. Zaradi tega sem se zelo sramoval pred vami, ko sem vas imel srečati! Oprostite, propadel človek sem, zaradi tega, ker sem bil v veliki stiski in v resnem položaju (pa je bil še časnikar?!). In zato sem se drznil vam pisati to pisemce, da se mi malo olajša — pri srcu in — boljše da bi se ne bil rodil. Sè spoštovanjem.«

Bilo je nekaj tragičnega v tem nerodnem pismu brez zveze. Videl sem, da je človek propadel, brez rešitve propadel. Vest mu je očitala gnjusno opravilo in ga je težila; ali ni bilo videti sklepa, da to opusti. Življenje mu je po-

telesnim delom zasluži živež, pa naj bo de še tako revno — ali tega ni videl.

Zmečkal je pismo.

Nesrečnik!...

Videl sem ga še, ali le oddaleč, dvakrat ali trikrat, potem pa ga nisem več videl v Sofiji.

Verojetno, da se je preselil na deželo, da bo tam vršil svoje grdo opravilo.

Pozabil sem nanj.

Nekega poletnega dne sem šel peš do Zlatih mostov pri Vilošu in do Knjaževa. Radi kamenite poti se mi je eden čevljev zelo raztrgal, in v prvem kraju, kjer sem se ustavil in počival, sem vprašal po čevljarju. Pokažejo mi ne daleč tam neko delavnico kraj pota. Tam sem dobil krparja. Pobešeno glavo je krpal s počrnelo roko vojaški čevljev, ki ga je imel med kolena, pomočnik pa je rezal na mizi jermene iz kože.

Mojster je bil tako zaverovan v svoje delo, da me ni zapazil. Ko mu pa rečem: »božja pomoč!« dvigne glavo in me pogleda.

Kako se zavzamem, ko spoznam v tem možu Mihaela Čonina!

Strese se in poskoči, ogleda se in zbledi ter stopi nekoliko k vratom v ozadju, kot bi hotel pobegniti, kot človek, ki ga dobé v neprimernem položaju, ali nedobrem delu.

»Čakaj, čakaj, Mijo,« pokličem ga, »daj, da ti stisnem od srca to razpoko,

Mladina, bodi značajna! Veliko prebiranje stanov nikamor ne kaže!

»Jaz te nočem, ti nisi značaj!« je rekla ona. Veliko moških, malo mož. Ni vsak mož, ki ima ženo. Med desetimi moškimi je devet žensk!

Nečastno je volunštvo, še bolj pa izdajstvo proti dobrotnikom, veri in domovini! In koliko je takega blaga — t. t. ljudi!

Efijalt je znan izdajalec grški v Termopilah. Braniborski knez Togo-mer v 10. stoletju je bil tak. (Jurčič ga je le idealizoval.) Milota, poveljnik moravske vojske je izdal Otokarja 1278 l. in bitka in življenje je bilo izgubljeno! V turških vojskah so se borili na turški strani po zgodovini — Vuk. Brankovič, — pa »kraljevič Marko«, sin kralja Vukašina, pa Stefan Lazarevič pri Nikopolu, ki je odločil bitko v neprilog kristjanov (sicer pa je menda bil prisiljen kot podložnik.) Enako Poljak Ilinski. Mihael Čajkovski pisatelj navdušenih povesti ukrajinskih (»Kirdžali«) je postal Sadyk paša, Sloviti Enverbej je iz poljske rodbine Bořeckyh. Hrvat iz Slavonije l. 1853 je Omerpaša. Renegat je bil Osman paša pri Plevni. Bolgar je postal poveljnik skopeljskega zbora v sedanji vojni, t. j. Felišpaša. Srbski felvebelj Manojlo Vojički je pobegnul iz Užice l. 1870, je zdaj Džavid paša, ki bajé še zdaj rogovili proti Grkom v

Turčijo. Njegovo zadnje poročilo v Carigradu piše, da je na Nemškem zbog velikih izdatkov za oboroževanje mogoče dobiti denar le proti jako visokim obrestim. Denarni trg na Nemškem stoji pa tudi pod vplivom, da se morajo ozirati na Avstrijo, ker še ni nič gotovega glede usode Skadra. Neka belgijska skupina bogatašev je sicer ponudila 5 milijonov turških lir pod precej ugodnimi pogoji, toda s to skupino se Turčija neče pogajati iz političnih ozirov.

Turške dosedanje izgube.

Na podlagi neke informacije »Frankfurter Zeitung« so izgubili Turki dosedaj v balkanski vojski 500.000 pušk in 600 topov.

»Hamidié«.

To je turška ladija, ki vedno straši po časopisju. Pisalo se je že, da se je potopila, potem so jo zagledali nekje pri Egiptu. Zadnjič se je celo trdilo, da je uničila tri transportne ladije, ki so vozile srbsko vojaštvo pred Skadar. Vsa ta poročila so se izkazala kot neistinita. O usodi te ladije menda nikdo ne ve nič pozitivnega povedati.

Odrin.

»Daily News« poroča iz Carigrada, da je tja brzojavil poveljnik Odrina Šukri paša, da ne more več držati Odrina ter prosi turško vlado za pogoje, pod katerimi sme predati mesto Bolgarom.

Pariški »Matin« pa poroča, da se je vršilo dne 7. t. m. silno bombardiranje proti Odrinu. Bolgarska pehota je po hudem boju v krvavem naskoku vzela važno utrdbo Hejdar Tarlu. Pri tem je ulovila 400 turških vojakov in 20 častnikov. Srbi so tudi podpirali Bolgare s svojim topništvom. Izgube Bolgarov so velike. — Pozneje so poskušali Turki vzeti utrdbo nazaj. Po krvavem boju pa so bili odbiti. Cel turški bataljon se je hotel udati, Bolgari pa so ves bataljon s topovi uničili. — Razmere v Odrinu so zelo žalostne. Deli posadke so se že večkrat uprli in eno celo stotnijo, ki je hotela prestopiti k Bolgarom, so postrelili.

Boj pred Skadrom.

V nedeljo zjutraj se je vnel med dvema črnogorskima četama in med turško četo, ki je s pomočjo desnokrilne artiljerije izpadla iz Brdice, da si priskrbi živeža, hud boj. Črnogorci so po 5urnem boju potisnili Turke nazaj in zajeli 23 turških vojakov in pušk. Izgube Turkov so bile znatne.

Dopisi.

Iz hribov. (Protialkoholno gibanje.) Čital sem v listih, da se namerava ustanoviti v Gorici protial-

paša da so bili Nemci. Mahmudpaša iz 1. 1575 je — Ljubljčan. Prusi so ponemčeni Slovani. Pa kako se šopirijo! Leta 1797 je pri bolških Klužah izdajalsko pokazal sovražniku stezo nad trdnjavo! — Zname so pri nas Dežmanove »Proklete grablje«, ki so lopnile po ustih renegata. Podobno pri drugih. Bedni janičarji! Slučaji izdajstva v zadnjem času pri nas so dovolj znani; a za to pride Nemezis, in je že tu. Vse se maščuje! »Natlačena, kopata mera vam bo dana. — Vsak bo napolnjen od sadu svojih del in ust in po delih njegovih rok ma bo povrnjeno.« (Luk. 6. Pregov. 12.)

Mladina — starina — bodi značajna! Dajte nam mož, dajte značajev! Mož brez odločnosti — ladja brez krmila. En mož, ko hoče, zmore več, nego deset, ki morajo. En mož iz hrastovga lesa sto slamnatih pomadrá. Ta odločnost pa mora biti na dobro stran, za dobro stvar. Čista voda je le na čistih mestih, veli še cigan. Pohlepnik — nevaren neprijatelj. Brez uzde strast gotovo propast. Prepovedan pot pelje v prepovedan kot! Čuvaj se zastrupljene in zastrupljajoče književnosti. Pljuni na to! bi dejal Rus. »Kaj bi bilo, ko bi le-

koholno društvo, ki bo raztezalo svoje delovanje tudi po deželi. Namerava se sklicati javno zborovanje, na katerem se bo pojasnil namen tega društva. — Z veseljem pozdravljam to gibanje. Sicer nisem abstinent, a človek, ko vidi, koliko gorja provzroča preobilo zaužit alkohol, mora z veseljem pozdraviti vsako gibanje, ki hoče odstraniti pogubo družinske sreče. Moje mnenje je, naj bi se ustanovilo v Gorici glavno društvo, katero naj potem ustanavlja po deželi svoje podružnice. Da bi imelo tako gibanje večji uspeh, naj bi se prirejela po deželi predavanja, če mogoče s skioptičnimi slikami, s katerih pomočjo se bo ljudstvu pojašnjeval poguben vpliv alkohola na človeško zdravje. Poseben boj veljaj žganjepitju, ki je v naših hriboh grozno razširjeno. Pri nas pije žganje, kakor otrok tako star dedec, kakor dekle tako stara babnica. Sicer niso žganjepivci povsod enaki. Največ žganja se spiije pozimi, ko pridejo naši ljudje iz tujine domov. Mnogi njih prečepijo cele dneve pri »štanperlu«. — V Tolminu se je v zadnjem času nekaj storilo. Tamošnji veljaki so stopili na čelo protialkoholnemu gibanju, ki naj bi imelo zaželjeni uspeh. Našim vinorejcem pa se ni bati zaradi tega. Cena vinu ne bo prav nič padla, ako se pijanstvo pri nas omeji. Potem se bo gledalo bolj na pristnost vina, medtem ko se sedaj proda iz gostileu mnogo ponarejenega vina. Vino je tudi dar božji, katerega ne smemo zametovati, a tudi ne zlorabiti!!

Politični pregled.

»Mali« finančni načrt.

V soboto je finančni odsek poslanske zbornice dovršil svoje delo. Odsek je deloval neprenehoma dva meseca in v soboto je po premaganju nebroj težkoč in ovir končal svoje glavno delo: vsprejel je mali finančni načrt, ki vsebuje:

1. Zvišanje davka na žganje od 90 K na 140 K od hektolitra alkohola.
2. Zvišanje osebne dohodnine od dohodkov, ki presegajo 10.000 K na leto.
3. Zvišanje davka, ki je plačati od stav pri konjskih dirkah.
4. Davek na šampanjec.

S tem se je dalo zadoščenje revnejšim slojem ljudstva. Ljudje, ki imajo na razpolago toliko denarja, da si lahko privoščijo razne »špase« in športe, ki stanejo mnogo denarja, naj tudi plačajo za te njih potrebe. Saj denar, ki ga plačajo za vse te za navadnega človeka nepotrebne reči, bo prišel prav deželajm, katerim se povišajo prispevki od porabljenega žganja in pa tudi uradnikom, ki so že nestrpnost čakali na uresničitev službene pragmatike. Sicer pride ta finančni načrt še v plenum zbornice, a upati je, da bo tam ravno tako vsprejet kot v odseku.

Zajedno s finančnim načrtom se namerava tudi uvesti zakon, po katerem bodo hiše z dvemi ali tremi sobami proste državnega hišnorazrednega davka. To postavbo bodo gotovo z veseljem pozdravili kmetje delavci in kajzarji.

Volilna reforma na Ogorskem,

o kateri smo svoj čas poročali, je že sprejeta. Nekatere stvari, ki imajo zagotoviti sedanji kliki na Ogorskem trajno gospostvo, gredo čuda naglo izpod rok, tako tudi volilna reforma. Tisza pač zna, če je treba poskrbeti za komando. Poleg volilne reforme je sprejel tudi nov poslovnik, ki je tak, da v zbornici ne sme opozicija niti črhmiti. Politicija je stalno na razpolago, tako da dela večina popolnoma kar hoče. To ni parlament, to je navadna strahovlada.

K vprašanju volilne reforme v Galiciji.

Vseji predsedstva rusinske stranke, ki se je vršila 8. t. m. zvečer in ka-

mišnih pogajanjih glede volilne reforme. Kompromis se je sprejel. Tudi razširjeni narodni svet rusinski narodnodemokratske stranke je kompromis sprejel. Dr. Lewickij se je odpeljal na Dunaj, da poroča ministrskemu predsedniku grofu Stürgkhu. 17. t. m. bo zboroval volilni cdešek. Od 226 deželnozbornskih mandatov jih pripade Rusinom 62. Deželnemu zboru bo najbrže poročal dr. Jaworski.

Hrvaško politiko

razmotriva glasilo »Stranke Prava« list »Hrvatska« in se peča dne 7. t. m. posebno z nastopom barona Raucha, ki hoče ustvariti še eno stranko na Hrvaškem. »Hrvatska« pravi, da kdor tako dela, ne pozna političnega položaja na Hrvaškem in ni sposoben za politično delo. Sicer lahko postane tak mož, pravi list dalje, lahko hrvaški ban, a tudi kot tak ne bo nikdar rešil krize z ustanovitvijo nove stranke. Sicer se toliko ne gre za osebe. Eden gre, drugi pride, a gre za sistem. Stranka prava in koalicija sta tesno združeni, zato je prišel komisariat, zato ta divja gonja. Ako bi ne bilo tega, bi stvar bila drugačna, a ta zveza je trd oreh, ki ga bo težko strl kakov mažarski politik. Za sedanje stranke bi pa bilo nevarno, ako bi se še dalje cepile in tvorile novo stranko kot želi baron Rauch. Zato pa je treba krizo rešiti drugače ne pa z ustanovitvijo nove stranke.

Domače in razne vesti.

Liberalna nehvaležnost. Za nami je tudi zadnja »Soča« pricapljala z vestjo, da je izginil — ne ve se, kam — kakor ga ona imenuje glavarstveni oficijal Karol Rozina. »Soča« piše: »Zakaj je izginil, že pride na dan; saj se v pisarni okr. šol. sveta vrši preiskovanje. Mož se ni pečal s politikom in se ni moglo reči o njem ne, da je »liberalec« ne da je klerikalec. Morda se je še k slednjemu bolj nagibal, saj je z velikim klerikalcem Šukljejem v zlahti!« Vsi oni pa, ki so poznali Rozino in so z njim občevali, vedo prav dobro, da je bil Rozina velik liberalce in da je šel liberalcem povsod na roko, kjer je le mogel. V javnih lokalih je Rozina naše pristaše zmerjal s »farškimi podrepaniki«. To vedo posebno ljudje okoli »Soče«, posebno pa tisti, ki so se pečali s predzadnjimi deželnozbornskimi volitvami. Rozina je takrat izvršil naravnost heroičen liberalen čin v prid liberalcev; in sedaj ga ti grdi nehvaležni hočejo potisniti kar naravnost med »klerikalce«. Da, da liberalce so vsega zmožni.

Gorica je bila laška, tako je »dokazoval« »Corriere« že od nekdanj. Raznim »dokazom« sicer nismo po navadi verjeli, a tuptam je vendar kaka drobtinica, ki kaže, da je Gorica res bila laška že od vekov. N. pr. v sobotni številki stoji tak dokaz, t. j. imena onih fantov, ki so bili v III. razredu potrjeni k vojakom. Tu beremo: Leonardie, Bizjak, Drozgič, Lovrenčič, Jurič, Komel, Cvetrežnik itd. To so pristni »dokazi«, da je Gorica bila od nekdanj laška. Želimo le, da tudi tako »laška« ostane, potem bo stvar na vse strani v redu. Torej »—čiči« naprej!

Kako se nemštvo v Gorici množi. Mnogokrat smo že pisali, da se Nemci v Gorici izdatno množe. Nova železnica je pomnožila goriško nemštvo gotovo za 1000 oseb. To ni malenkost. Spominjamo se, da pred otvoritvijo te železnice je bilo v Gorici jako malo Nemcev. Svoje ljudske šole niso imeli. Nekaj penzioniranih uradnikov, nekaj častnikov s svojimi družinami, to je bilo vse. Danes pa je to že veliko drugače. Nemci so si sezidali šolsko poslopje na Senenem trgu, ustanovili ljudsko šolo, katero je vlada kmalu potem podžavila. Pred tremi leti je obiskovalo to šolo okoli 60 otrok, danes pa je v nemški šoli na Senenem trgu nič manj kakor

sko, da se ja vsi v Gorici prebivajoči nemški otroci nauče svojega jezika, za slovenske otroke seveda ji ni toliko maril! Dvojna mera povsod!

Sobotno predavanje g. Terseglava iz Ljubljane je bilo prav dobro obiskano. Glede vsebine bi opozorili čitatelje, da je isto snov obdelal znani konvertit profesor Albert Ruville v knjigi »Der Goldgrund der Weltgeschichte«, katero smo pred kratkim omenili v našem listu med književnimi novostmi. I. in II. poglavje tega dela se peča ravno z vrtilinami in prednostmi krščanstva pred drugimi verstvi. In sicer našteje tudi Ruville 4 take prednosti, ki jih ima krščanstvo pred drugimi veroizpovedovanji. (str. 30.) Tudi Ruville govori o doktrinarnosti budizma itd. (str. 8/9). Stem smo hoteli le opozoriti na nekatere sorodnosti, ki jih ima to zadnje predavanje z omenjenim globoko zamišljenim delom.

Zelo čudno se nam zdi kar beremo v zadnji številki »Dom in Sveta«. Tako nam pišejo: Neki Gradovin podaja tam »Nekaj misli« in predlogov o našem prevajalnem slovtvu«. Sicer pravi v začetku, da je proti delom, »ki nimajo nobene literarne ali kulturne vrednosti, marveč služijo protiverskim in protinravnim tendencam«, toda eno stran za tem pravi, da »Od E. Zola poznamo eno glavnih del: »Polom« itd. ne bilo bi odveč, da se prevedde njegov socialni roman »Ubijač« in da se priobčijo njegove »Vode naraščajo« v knjigi.« Radovedni smo le, ali poznajo gospodje okoli »Dom in Sveta« index? Ali ne stoji tam, da je Zola prepovedan in sicer ne samo na Goriškem, ampak tudi na Kranjskem. Menda veljati še tisti dve besedici: opera omnia? Maupassanta, Maeterlincka in Prévosta omenja tudi ta g. Gradovin. Sicer pravi, da tisti pisatelji pišejo »le za gotove, socialno precej dozorele razmere in kroge«, toda index ne dela v tem oziru nobene razlike. Saj je že goriški list »Novi Čas« svoj čas to stvar z ozirom na »Polom« primerno objavil in pojasnil. Torej?

Včeraj v pondeljek je bil spomin štiridesetih mučnikov, ki so skupne storili smrt za Kristusa. Vsi so bili vojakii XII. legije, ki je bila znana po svoji edločnosti tako, da so jo primerjali z bliskom. Ker so bili odkriti in odločni pristaši Kristusovega nauka, so morali umreti za Odrešenika. Nagi so bili postavljeni na neki ribnik, težko bičani in tri dni in tri noči puščeni v snegu in ledu. Tako je umrlo vseh 40 mučeniško smrt dne 10. marca l. 320 po Kristusu.

Sneg je zapadel v noči od sobote na nedeljo po bližnjih hriboh naše okolice. V nedeljo smo imeli v mestu hudo burjo.

Zgradba vojaške bolnišnice v Gorici se končuje. To poletje se preselijo bolniki iz stare bolnišnice v novo.

Umri je v Št. Andrežu minulo nedeljo g. Rudolf Paškulin, upokojem orožniški stražmojster v najlepših letih svojega življenja, star šele 30 let. Končala ga je sušica. Pokopali so ga včeraj popoldne ob ogromni udeležbi ljudstva. N. p. v m.!

Dražba občinskih lovov. Danes predpopoldne se je vršila pri c. kr. okrajnem glavarstvu v Gorici dražba lovov za sledeče občine: Renče, Gradišče, Sovodnje, Gabrije pri Rubijah, Peč, Vrtoče, Loke in Dornberg. Kakor druge krat, tako je bila tudi današnja dražba jako živahna in dobro obiskovana. Uspeh dražbe je sledeči: Lov v Renčah je bil cenjen 400 K; na dražbi pa je dosegel višino 760 in ga je vzel v zakup g. baron Leitenberg, lekarnar v Trstu. Lov na Gradišču je bil cenjen 80 K; v zakup ga je vzel za 186 K g. A. Saunig iz Trsta. Lov v Sovodnjah je bil cenjen 300 K; na dražbi pa je dosegel višino 602 in ga je vzel v zakup g. Josip Protj iz Trsta. Lov v Gabrijah je bil cenjen 135 K; v zakup ga je vzel g. Leonard No-

na. Cenjen je bil namreč 200 K. Lov v Vrtočah je bil cenjen 102 K; v zakup ga je vzel g. Arigler iz Gorice za 370 K. Lov v Lokvah je bil cenjen 201 K; v zakup ga je vzel g. Zuccatto iz Ozeljani za 202 K. Lov v Dornbergu je bil cenjen 130 K; na dražbi pa je dosegel višino 700 K in ga je vzel v zakup g. dr. Emil Marani iz Gorice.

Avtomobilna zveza med Gorico in Korminom po Brdih. — V Brdih se je ustanovil odbor, sestavljen iz zastopnikov vseh brislih občin, kateri hoče skrbeti za avtomobilno zvezo. Kakor vse kaže, ne dobimo v doglednem času železnice v Brdih, torej nam je skrbeti, da si olajšamo osebni in blagovni promet na drug način, da ne zaostanemo za drugimi vino- in sadorodnimi pokrajinami, ki so preprežene z železnicami ter na najpriljubnejši način izvažajo svoje pridelke. Avtomobilna zveza z goriškim in korminimskim trgovcem utegne prav mogočno pospešiti posebno izkoriščanje naših plemenitih sadnih pridelkov. Zato smo se pogumno lotili dela in pričakujemo zanesljivo, da se nam pridružijo vsi naši občinski zastopi, da se z združenimi močmi vprežemo v skupno občekoristno podjetje.

O tem se bode prihodnje nedelje dne 16. t. m. ob 3. in pol uri popoldne govorilo na javnem shodu v Šmartnem v prostorih šolskega poslopja, kamor naj prihité v skupno posvetovanje vsi tisti, ki se zanimajo za stvar in kojim je na srečo blagor naše lepe pokrajine.

Prav drago nam bode, če nas pri tej priliki posetijo tudi naši gospodje državni in deželni poslanci ter podajo svoje modre nasvete, da bomo vedeli, kako najlažje dospeti do cilja.

Priljubljeni odbor.

Razširjenje delokroga goriškega kletarskega nadzornika. Poljedelsko ministerstvo je izdalo odredbo, s katero se je razširil dosedanj delokrog goriškega kletarskega nadzornika, g. Silvija mark. Obizzi. Na podlagi te odredbe se je izročilo kletarstvo cele dežele Goriško-Gradišanske, izvzemši tržiškega okraja, nadzorstvu omenjenega kletarskega nadzornika. Da je s to odredbo oškodovano naše kletarstvo, je očitno, tem bolj pa še iz razloga, ker je že prej bil en kletarski nadzornik za manjši del dežele premalo. Saj je že deželni zbor v svoji seji dne 7. januarja l. 1910 vsprejel resolucijo, s katero se pozivlje vlada, da pomnoži število kletarskih nadzornikov v svrhu, da se na korist vinorejše same strogo uveljavi vinski zakon z dne 12. aprila 1907. Povečanje dosedanjega delokroga tukajšnjega kletarskega nadzornika pa pomeni za našo deželo v praksi toliko, kot da se noče popolnoma in strogo uveljaviti gorenavedeni vinski zakon. Posledice tega ministrskega ukrepa pa gotovo ne bodo izostale.

Poskušen ulom. Iz Sovodenj nam poročajo, da so dosedaj neznan tatovi skušali ulomiti v trgovino tamošnjega konsumnega društva in sicer v noči od sobote na nedeljo. Ker so pa z železnimi drogi preveč bili, so jih sosodje slišali in prepodili.

Izpred sodišča. Tukajšnje sodišče je obsodilo Antona Brezigar na šest tednov strogega zapora, Antona Buffolinija pa na 14 dni iste kazni, ker sta se nasilno vedla proti občinskima redarjema iz Podgore. Obsojenca sta iz Podgore.

Lobanja se je razbila 24 letnemu Andreju Lipicer s Trnovega pri padcu, ko je nosil nek hloh iz gozda. Prepeljali so ga v goriško bolnišnico usmiljenih bratov, kjer se nahaja v jako težkem stanju.

Zaradi obdolžitve detomora je bila aretirana in odvedena v tukajšnje sodnijske zapore 21 letna dekla v Cerknem Ana Magajne.

Pri cepljenju drvi se je ranil s kosčekom lesa 16 letnj Alojzij Čotar iz Dornberga na desnem očesu. Zdravniško

Pozor pred smodnikom! 42letni kmetovalec Josip Velišček iz Imenj je pri gradbi vodnjaka razstreljeval kamene s smodnikom. Nakrat pa se je smodnik brez Veliščekove vednosti vnel, kar mu je povzročilo težke poškodbe v licu. Prepeljali so ga v goriško bolnišnico, kjer so zdravniki spoznali njegovo stanje kot težko.

Razpis natečaja. Z aprilom t. l. se otvori na deželni kmetijski šoli gospodinjinski tečaj. Namen tega tečaja je izobraziti dekleta v racionalnem in cenem gospodinjstvu.

V gospodinjinski tečaj, ki traja 5 mesecev se sprejmejo dekleta z Goriško-Gradišanskega, ki so dopolnila 16. leto starosti in ki pripadajo kmečkemu stanu.

Obiskovanje tečaja je brezplačno za ubožne družine, proti plačilu pa za tiste, ki so v stanu plačati. Za plačnice se določi prehranitina 30 kron mesečnih.

Deželni odbor si pridržuje, da morebiti dovoli obiskovanje tečaja tudi po polovični prehranitini.

Prosilke morajo predložiti prošnje za sprejem v tečaj potom županstva na deželni odbor do 26. marca t. l.

Prošnje naj se opremijo s: 1. krstnim listom, 2. ljudsko-šolskim odpustnim spričevalom, 3. ubožnim spričevalom in 4. spričevalom o zdravi telesni konstituciji.

Pozor kmečka dekleta! Na drugem mestu priobčujemo oznanilo deželnega odbora o otvoritvi novega gospodinjiskega tečaja na slovenskem oddelku deželne kmetijske šole. Na ta velekoristen tečaj opozarjamo naša dekleta. Priglasite se, potrudite se, da boste sprejete v ta tečaj. Pridna, uzorna in snažna gospodinja je veselje cele družine. Na naših kmetijah žalibog manjka v mnogih hišah vse to! Ravno zato je deželni odbor ustanovil te gospodinjiske tečaje. Zatorej še enkrat: Kmečka dekleta, opozarjamo vas na te gospodinjiske tečaje!

Pozor živinorejci v tolminskem političnem okraju! Letos priredi deželni odbor govedorejske razstave in sicer dne 18. aprila v Cerknem za občine cerkljanskega okraja; dne 19. aprila v Tolminu za občine tolminskega okraja; dne 21. aprila v Kobaridu za občine kobarjskega okraja, in dne 22. aprila v Bovcu za občine bovškega okraja. — Pri teh razstavah se nakažejo darila v denarju v skupnem znesku 4000 K. — Poleg tega se bodo razdeljevali tudi častni diplomi. Na teh razstavah se bodo podeljevala tudi posebna darila za 5 do 8 mesečna nerezana teleta. — Kdor namerava privedi na razstavo svoja goveda, naj to naznani potom županstva na deželni odbor do 10. aprila. Ker so te razstave za naše govedorejce velike važnosti, pričakuje se obilne udeležbe.

Huda burja na Vipavskem. Z Vipavskega nam poročajo, da je tamkaj razsajala minulo nedeljo huda burja, iz Črniča nam poročajo, da je vrgla mnoge opeke raz hiš. Dreyje je hudo trpelo. Če bi bila taka burja v poletnem času, bi imeli na drevju veliko škodo. — Ta dan je zapadlo tudi na Nanosu toliko snega, da je do polovice višine popolnoma bel.

44 učiteljskih mest razpisanih. V tržiškem političnem okraju je razpisanih v stalno nameščenje nič manj kakor 44 učiteljskih mest.

Umrljivost med dojenčki je postala v zadnjih letih v Avstriji iz raznih vzrokov prav visoka. Zdravnik dr. Moll na Dunaju, ki stoji na čelu fonda za oskrbovanje dojenčkov, je izdal za vse avstrijske dežele obširno poročilo, iz katerega se da posneti, da je umrljivost med dojenčki prevelika. Za vsak narod, posebno pa še za narodne manjšine, je to vprašanje jako velike važnosti. Povprečno umrje v naši državi v prvem letu starosti 20 in več odstotkov otrok.

rok te velike umrljivosti je pomanjkanje dojenja. Skoro nikjer se več otroci ne dojijo, ampak povsod rabijo steklenice z mlekom. To seveda ni tako zdravo. Umrljivost dojenčkov na Goriškem je največja meseca julija in avgusta, to je ob času največje vročine, ko je mleko vsled toplote pokvarjeno. Dognalo se je pa tudi dosti drugih vzrokov, ki tičijo v revščini, nevednosti in tudi vražah in v prazni veri. Zato bi bila važna naloga za okrajne in okrožne zdravnike, babice in druge, da bi matere poučili, kako naj se ravna z dojenčki, kako naj se skrbi za otroke. To delo je velike gospodarske in tudi narodne važnosti.

Prestolonaslednik nadvojvoda Franc Ferdinand pride dne 15. ali 16. t. m. s svojo soprogo vojvodinjo Hohenberg in svojimi otroci: Sofijo, Maksimilijan Karolom in Ernestom v Miramar. V gradu se že delajo priprave za vsprejem visokih gostov, ki se bodo mudili tam več časa.

Trgovinski minister v Trstu. Danes zjutraj je došel v Trst z južno železnico trgovinski minister pl. Schuster in ostane tam do četrta. Minister si bo ogledal novo luko pri Sv. Andreju ter razna industrijska podjetja.

Slovenska trgovska šola v Trstu. Naučni minister je slovenski zasebni trgovski šoli v Trstu podaljšal pravico javnosti do leta 1915.

Gozd je gorel včeraj popoldne v bližini občinskega obeliska. Zgorelo je 15.000 m² grmičja in suhe trave. V eni uri je bil ogenj pogašen od tržaških ognjegašev. Vnelo se je najbrže vsled kake iskre iz lokomotive kakega vlaka.

Stroški albanskega kongresa. Ker so nekateri listi trdili, da je odbor za albanski kongres prejel od avstrijske vlade 50.000 K, je objavil predsednik kongresa Faik Bei Konica račun dohodkov in izdatkov, ki jih je kongres prejel ozir. izdal. Prispevali so sledeči albanski notabli Skaderberg 475 K, Dodmassei 60 K, Pimmer 60 K, priče Ghika 475 K, nekovi albanski prijatelji 1000 K, Albanci iz Italije 95 K, Mollé 190 K, Peçu 356 K 25 h. Skupno toraj 2711 K 25 h. — Izdatki: dvorana, brzojavi, spisi in pojedina 1132 K 78 h; ostanek 1578 K 47 h je bil razdeljen deloma albanskim ubežnikom, deloma pa je ostal kot fond za razne poštné stroške. Če bi pa še kaj ostalo, dobi ta ostanek dobrodelno društvo »La providenza«. — Mislimo, da je sedaj »dokazano« vse: skromnost, požrtvovalnost, idealnost in dobrosrčnost »dragih« Albancev. Skromne kronice so zložili in od tega daje še nekaj za mestne reveže tržaške, da pekažejo tako svoje dobro srce. Ta Faik Bei mora biti velik humorist in skoro idealnega naziranja, če misli, da bomo mi to bilanco potrdili. Sicer za enkrat naj velja tako, morda bomo kedaj pozneje nekoliko revidirali te račune.

Knezoškofijska zasebna gimnazija v Št. Vidu je dobila za šolsko leto 1912/13 pravico javnosti in pravico, da sme izdajati državnoveljavna zrelostna spričevala.

Na mednarodni avtomobilski alpski vežnji leta 1913. ki se prične na Dunaju dne 10. junija, pridejo avtomobilisti v Trst dne 14. junija. Trst zapuste 16. junija ter vozijo skozi Matulje, Trnovo, Aidovščino, Gorico, Sv. Lucijo, Poljane, Škofjo Loko, Kranj preko Ljubela v Celovce. Dne 17. junija nadaljujejo vožnjo iz Celovca.

Surova družina. Iz rogaške Slatine poročajo, da je tamošnja posestnica Radislav svojega bolnega moža skoro do smrti pobila. Kar ni zmogla sama, je pripomogel sin Franc, ki je na surov način pomagal svoji nečloveški materi. Sina in mater je zasegla že roka pravice.

Sv. Oče, papež Pij X. je obolel. Trpi na lahkem katarju in influenci. — Kakor izjavljajo njegovi zdravniki ni

Poziv slovenskim zdravnikom! Načelnik srbskega vojnega saniteta polkovnik dr. Sondermajer se je na Društvo zdravnikov na Kranjskem znova obrnil s prošnjo, da bi odšlo nekaj zdravnikov (praktičnih zdravnikov in internistov) v Srbijo. Med vojaki, ki se vračajo z bojnega polja, se pojavljajo interne bolezni, a zdravnikov nedostaja. Plača znaša 400 dinarjev na mesec; poleg tega pa se povrnejo potni stroški II. razreda tja in nazaj. Slovenski zdravniki, ki bi hoteli za nekoliko časa priskočiti na pomoč, naj se javijo Društvu zdravnikov na Kranjskem ali pa naravnost »Sanitetnemu odelenju vojnega ministrstva« v Belgradu.

Pošteno besedo o Črnogorcih je povedal nemški zdravnik prof. Düring, ki se je več časa mudil v Črnigori in na bojišču ter na lastne oči videl, kaj se godi in kako se ljudstvo obnaša. Vsi so junaki od prvega do zadnjega. Med ranjenci so 15 letni dečki in 70 letni starčki. Dekleta se bojujejo enako hrabro kot moški. Od prestolonaslednikove žene do zadnje ženice, vse je na delu, vse se trudi in skrbi. Navdušenje je velikansko, tudi če pada mož za možem. Posebno važno je vprašanje glede Skadra. In prof. Düring pravi, da sedaj popolnoma razume črnogorskega kralja in njegove težnje, dobiti to mesto v roke. Skader pomeni za Črnogorce zrak, luč, solnce! In tako padajo junaki, ostali se pa borijo dalje. Geslo je za vsakega: Skader mora biti naš! O kakih grozovitostih, kakor jih širijo nekateri listi, sploh ni govora. Da se pograbi tupa-tam malo bolj surovo to je razumljivo: mislimo, da v nemško-francoski vojski kulturni Nemci tudi niso z rokovi prijimali Francozov! Z vjetniki delajo jako lepo in boljše se jim godi kot domačim vojakom. — Te besede moža poštenjaka, ki ni gledal na ljudstvo v Črnigori kot zagrižen politik, ampak kot bližnji, kot človek, nam pač jasno kažejo, kako zavita in prav nesramno zlagana so razna nemška poročila, ki so polna le sovraštva do Slovanov.

Vsaka duhovna društva, ki ima najete delavce, velja pred zakonom kot delodajalec in mora kot tak plačevati za dotične delavce v bolniško blagajno, tako je razsodilo te dni upravno sodišče na Dunaju. Slučaj je bil ta: Kongregacija sester sv. Benedikta v Galiciji ima svojo opekarno. Tam zastopa kongregacija neki poslovodja, ki sprejema in plačuje delavce. Za bolniške stroške redovnice niso hotele prispevati, češ, da je poslovodja za vse odgovoren, da on sprejema delavce. One kot nune ne pridejo v poštev. Namestništvo je res razsodilo v prilog nuna, toda upravno sodišče je to razsodbo razveljavilo in potrdilo sklep c. kr. okrajnega glavarstva, ki pravi, da so v tem slučaju redovnice, t. j. kongregacija, delodajalke in ne pa njihov zastopnik. Tako mora seveda kongregacija prispevati za bolniško blagajno.

Za en milijon kron železnih cevi je naročila ogerska družba, ki izdeluje dalmatinske železniške zveze od Ogulina do meje. Naročeni izdelki, katere bodo izvršile domače tvrdke, bodo tehtali 45.000 kvintalov.

Drobfinice.

Hrvat - izumitelj novega zrakoplova. »Hrvatska« poroča, da je iznašel Hrvat Vladimir Kvakan nov zrakoplov, katero iznajdbo je že prijavil pri patentnem uradu na Dunaju. Ta zrakoplov se sam vzdržuje v ravnotežju in je posebno varen proti pritiskom vetra. To dvoje je, kakor je znano, za zrakoplovec ravno največje važnosti, kajti veter je eden najhujših sovražnikov zrakoplovstva.

Velik požar v Benetkah je vpepelil znamenito palačo Foscari ob velikem kanalu. Zgorelo je poslopje in tudi ogromno število umetnin. Škoda se ceni na dragocenih mobilijah in umetninah

Trdnjave ženskega imena na Balkanu so se vse tri udale: Lila Burga-Eski baba in Janina. Vidi se, da je ženski spol šibkejši, kajti Skader in Odrin se še krepko držita.

V ječi ponarejali denar. Te dni je bil v Kahiru končan proces proti 50 jetniškim paznikom in stražnikom egiptovske državne kaznilnice, ki so z vednostjo ravnateljevo ponarejali novce. Ravnatelj je bil obsojen na več let ječe, 18 obtožencev je bilo obsojenih v ječo od treh do sedmih let; 31 obtožencev je bilo oproščenih.

Velikanska nesreča v Baltimore. Iz mesta Baltimore v Severni Ameriki poročajo, da je tam eksplodirala velikanska množina dinamita, katerega so ravno prekladali z manjših čolnov na parnik. Dinamita je bilo 340 ton (tona = 1000 kg). Parnik in nalagalni čoln sta sifrčala v zrak in dinamitni zaboji so prileteli tudi na druge ladje. Parnik »Sason« in »Atlantic«, ki sta bila v bližini, sta oba pokončana, tako da ni ostalo od vseh štirih ladij nič drugega kot le posamezni kosovi. Pogled na kraj nesreče je bil strahovit, ker je bilo morje pokrito z mrlji in ostanki parobrodov. Okoli 60 ljudi je mrtvih, dosti ranjenih in škoda ogromna. Povsod naokoli se je slišal strahovit pok, ki je imel grozovite posledice. Okna in dimniki v mestu so popokali in se sesuli, razni predmeti so frčali po zraku in več kilometrov od mesta je podrlo celo šotško poslopje.

Gospodarsko.

Brazda se ne sme svetiti pri oranju. To je staro kmetijsko pravilo in zelo upravičeno. Ako se brazda ob strani in na dnu svetli, je zamazana in zrak ne more stopati v zemljo; zrak, prav za prav kisik v zraku, pa je ono, kar stori zemljo rodovitno in gnoj razkrajja. Zato bo zemlja po pomladnem oranju, pri katerem se brazda svetli, vsikdar slabere rodila. Pomladi se mora zemlja od pluga drobiti. Jeseni ne dene nič, ako se brazda in grude svetijo; kajti zimski mraz zemljo zdrobi.

Žrebije ali razne železne kline, katere rabimo na prostem za sušenje perila i. dr., obvarujemo rje, ako je razbelimo in močno razbeljene namočimo v mrzlo laneno olje.

Pomladi je obrezati vse rože, in sicer slabo rastne bolj močno, krepko rastoče manj. Novo vsajene rože je treba močno obrezati. Rožam so saje izvrstno gnojilo, po katerem prav močno cveto.

Vžigalic v kavarnah gostje na Dunaju od 1. maja t. l. ne bodo več dobili. Tako so sklenili dunajski natakariji. Tudi v Zagrebu natakariji pripravljajo slično akcijo.

Pregled avstrijskih železnic za l. 1911 izkazuje železniškega omrežja 22.749 km. Navsak kilometer pride 3149 kron stroškov. Vozilo se je 276 milijonov oseb, dohodkov je bilo 1047 milijonov kron. Skupnih stroškov pa 781 milijonov. V omenjenem letu se je zgodilo 2951 nesreč. Nastavljenih je bilo 139.780 uradnikov in v službi 137.163 delavcev. Skupno so potegnili plače 438 milijonov kron.

Podgane pokončati je prav lahko, ako se jim nastavi kroglice, napravljene iz fino zdrobljenega živega apna in zaseke; zraven pa se jim še tudi mora postaviti posodica vode. Podgane kroglice požro, nato pa se nalokajo vode, ker postanejo žejne, in pod vplivom živega apna pocrkajo. Sredstvo je v resnici izvrstno.

Orujavelih vijakov (»šraufov«) časi ni mogoče iz lesa ali iz železa dobiti z odvijanjem. Tu mora potem stopiti na pomoč petrolej, ki se ga kane na vijak; seveda je treba precej dolgo čakati, predno se petrolej vpije in je sploh mogoče odvijati vijak.

kavelj) na ognju razbeli ter kake pol minute tišči vijaku na glavo. Vijak se ogreje, raztegne, zopet skrči in pri tem rjo, ki jo ima okoli sebe, razdene.

Drage krtove kože. Na Holandskem plačujejo krtove kože komad po 60 do 80 vin. Visoka cena krtovih kož pa ima to žalostno posledico, da bo na Holandskem kmalu konec »krtove dežele«. Zato je vlada izdala ukaz, da se ne smejo krti več loviti.

Reja perutnine.

Že večkrat se je pri raznih prilikan povdarjal gospodarski pomen perutnine, posebno za okoličane večjih mest, četudi pridejo vsi kmetovalci sploh skorje v enaki meri v poštev. Pri nas se v celoti v tem oziru še ni storilo mnogo, le nekateri posamezni gospodarji so se začeli obširneje pečati s perutninom in gotovo ne na škodo svojim dohodkom.

Perutninomv smatrajo žalibog še mnogi kot nekaj šport, potrato časa, ne pa kot koristno panogo gospodarstva. Zato pa se pri nas v Avstriji perutninomv razun par krajev skoro nikjer ni povzdignilo in tudi naša dežela se ne more v tem oziru prištevati k dobrim.

Ravno pri nas na Goriškem in Vipavskem, kjer po zimni ni snega, so kraj kakor nalašč za to in le čuditi se je, da pri tej veliki mesni draginji perutninomv ni prišlo na višo stopinjo razvoja. Nikjer pri nas ni prave perutninske reje, vse je bolj tako mimogrede. Namesto da bi imela vsaka kmetija celo vrsto lepih dobrih kokoši, gosi in rac, imajo le par glav kuretnine, ki navadno ni najboljše sorte. To je velika napaka, če pomislimo, kako lahko se prodajo jajca, piščanci in kokoši. In trud ni tako velik. Malo dekletec, ki ima nekaj veselja, prav z lahkoto oskrbuje celo trumo perutnine in se v tem privadi že v mladih letih na umno gospodinjstvo.

Gospodarski svet za Nižje Avstrijsko je razposlal pred kratkim obširno poročilo po deželi, v katerem pojašnjuje korist in pomen perutninomv za kmetovalce, posebno za one, ki so v bližini velikih mest.

Na splošno je število perutnine v Avstriji v zadnjih letih zraslo, a vedno še ne dovolj visoko. Skupno je bilo leta 1910 čez 31 milijonov kokoši, okoli 2 milijona gosi, čez pol milijona rac in okoli 2 milijona druge perutnine. Na vsako osebo odpade približno 1 komad perutnine. Vsa ta perutnina pomeni v denarju približno 200 milijonov kron, kar gotovo ni ravno malenkost. A vkljub temu, da imamo toliko perutnine, je še vedno ni dovolj, kajti poje se pa na vsako osebo poprečno 3 komade, tedaj primanjka dva. V celoti imamo okrogte 35 milijonov perutnine, porabimo jo pa trikrat toliko t. j. 105 milijonov, tedaj primanjkuje v Avstriji okoli 70 milijonov domače perutnine, katero je treba kupiti od drugod, kjer so bolj pametni, da redijo več kot porabijo zase, mi pa še toliko ne, kar pojemo.

Ako računimo povprečno na en komad 4 K, tedaj izdamo za perutnino drugim državam 280 milijonov kron, katere bi prav lahko priredili doma. Posebno je to važno za kraje blizu mest, kopaljšč, letovišč itd. Tu se rabi ogromno perutnine in jajec in naši ljudje bi tu lahko služili lepe denarce brez velikega truda. Dandanes je govedina skrajno draga in ne ravno posebne dobrote, ker pride vse pod bet, najsiho se tako visokih let. Zato bi ljudstvo sploh rajše seglo po perutnini, ako bi ista imela primerno ceno. Dandanes je seveda zelo draga, ker jo je povsod premalo. Za splošno gospodarstvo bi pa več perutnine pomenilo tudi varovanje telet, katera gredo dandanes vsa pod nož in kmet si ne more več prirediti par voličev. Za živinorejo ta pojav pomeni katastrofo, kajti kmalu bom na ta način

Proti perutnini grmijo nekateri na kmetih, češ, da spak vse razkoplje. Zato bi bilo najbolj pametno, da je perutnina v večjem ograjenem prostoru, kjer ne dela prav nobene škode, pač pa napravi precej prav dobrega gnoja. Vzemimo tak kurnik z desetimi kokošmi. Ako jih razumno krenimo z raznimi odpadki v kuhinji, stane ta reč vsak dan na kokoš 1.75 vinarja, na celo leto 6.38 kron ali za 10 kokoši in še petelina 70.18 K Kokoši seveda moramo vzeti dobre sorte, ki res neso, ne pa le polegajo in klokajo. Ena dobra kokoš znese letno 140 jajec, tedaj 10 kokoši 1400. Ako jih razumno krmimo z raznimi odpadki prodamo približno po 7 li, znaša že ta svota 91.70 K. Piščance prodamo prav lahko po 2 K; recimo, da se iz 90 jajec izvali gotovo 50 piščancev, znaša svota zopet 100 K. S kratka kažejo računi, da pri umni reji perutnine nese investiran kapital dobrih 13% obresti, kar je pač v današnjih razmerah veliko.

Kakor smo že omenili, se je s temi podatki obrnil gospodarski svet nižjeavstrijski na kmetovalstvo sploh ter ga skušal pridobiti za širšo akcijo v tem oziru.

Tudi pri nas bi ne bilo napačno, ako bi se kaj storilo v tem oziru. Perutninomv bi se pri nas prav lahko razvilo lepše in širše, ker so zime vsaj v nekaterih krajih naše dežele prav ugodne. Trgov nam tudi ne manjka: Gorica, Gradež, Tržič, Trst in razna Topališča in letovišča rabijo toliko perutnine, da jo naročajo od drugod. Zakaj bi se naše ljudstvo ne zgenilo? Toliko se govori o tujskem prometu in pedobnih stvarih, a kaj ima naše ljudstvo od tujcev, ako jih le gleda. Vse njih potrebščine moramo v deželi zadevoljiti in vsako priliko porabiti, da ostane tudi nam kaka kronca. Ako homo tujce le gledali, ne homo nikdar imeli za vinar koristi. Perutninomv je, kakor smo videli jako važen faktor za meščana in deželana, zato pa glejmo tudi, da si to stvar izkoristimo po možnosti v svojo lastno blaginjo. Poskrbimo za dobro blago, kokoši, gosi, race itd. s primerno ceno in marsikaj

tolarček bo poromal v mošnjček našega skromnega kmetovalca.

Književnost.

13. sešitek »Vojske na Balkanu« izide v par dneh in bo tem sešitkom knjiga za sedaj zaključena. O dogodkih po premirju bo poročal dodatek, ki more pa iziti še-le, ko bo sklenjen mir na Balkanu. Knjiga (13. sešitkov) velja torej 5 K 30 vin., po pošti 5 K 60 vin. Vezana knjiga bo na razpolago šele, ko izide tudi dodatek.

Priporoča se, pod novim vodstvom, na novo urejeni hotel »Pri Zlatem Jelenu«.

Ivan Bednařik

priporoča svojo

knjigoveznicu

v GORICI

ulica della Croce šte. 6.

Jakob Miklus

mizar in lesni trgovec
v Podgori

na voglu železniškega mosta
(na cesti, ki pelje proti Gradški)

Trguje tudi z opeko vsake vrste, ima veliko zalogo vsakovrstnega trdega in mehkega lesa, ima tudi vsake vrste grede, tramove 3.3 od 3-12 metrov dolge in 3.3 od 3-12 colov debele.

Prvo primersko avtorizirano stavbeno in kamnoseško podjetje

Alojzij Tavčar

v Dutovljah okraj Sežana

zapriseženi sodni izvedenec

izvršuje vse potrebne načrte, proračune in cenitve za stavbe, vodnjake, ceste, nagrobne spomenike in druga razna monumentalna dela.

Cene zmerne.

JOSIP BONANNI

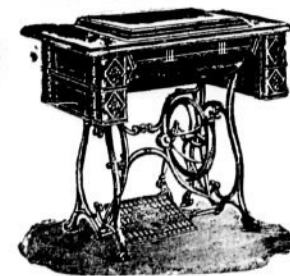
naslednik T. Slabanja

srebrar in zlatar v Gorici ulica Morelli 12
odlikovan z zlato svetinjo

se priporoča vsem čč. cerkvenim oskrbnimštvom za vsakovrstna izgotovila cerkvenega orodja. Plačuje se tudi na obroke. Konkurenci v cenah izključena. Cenike gratis franko na dom.

Kupujte samo dvokolesa »AL TENA«, francoske vrste, ki so najtrpežnejši in najboljši bod si za navadno rabo ali za dirke

Šivalni stroji Original »Victoria« so najpraktičnejši za vsako hišo. Isti služijo za vsakovrstno šivanje in šitkanje (vozenje). Stroj teče brezšumno in je jako trpežen. Puške, samokrese, slamo-reznic e in vse v to stroko spadajoče predmete se dobi po tovarniški ceni pri trdku

Reševani & Cuk,

GORICA — Stolni trg št. 9.

